

Ostateczna wersja produktu do wdrożenia

Projektodawca

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną

„Masz wpływ na własne życie- animacja drogą do samodzielności”

Miasto i Gmina Sztum/Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie

Innowacja społeczna była testowana w ramach projektu POWER.04.01.00-00-I053/15 pt. „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

1. Krótki opis innowacji społecznej - informacja o produkcie i jego zastosowaniu, charakterystyka usługi i/lub produktu, zasady korzystania, innowacyjność w porównaniu z dotychczas dostępnymi rozwiązaniami

Testowana innowacja społeczna pn. „Masz wpływ na własne życie- animacja drogą do samodzielności” ma na celu uzupełnianie oraz wzmacnianie dotychczasowych działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.

Do działań w ramach testowania innowacji społecznej należą:

1. Rekrutacja grupy docelowej (osoby z niepełnosprawnościami, prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe bądź wspólne gospodarstwo domowe z innymi osobami, nieposiadające rodziny bądź posiadające rodzinę). Informacja dotycząca oferty animacji środowiskowej osoby z niepełnosprawnościami zostaje umieszczona na stronach internetowych instytucji, profilach społecznościowych oraz rozpowszechniona w środowisku lokalnym (m.in. informacje w lokalnej gazecie, biuletynie, plakaty). Grupa docelowa zostaje wybrana na podstawie wypełnionych formularzy rekrutacyjnych.

2. Zatrudnienie/oddelegowanie personelu niezbędnego do prawidłowej realizacji innowacji, który w zakresie dotychczasowego doświadczenia zawodowego pracowali/współpracowali z osobami z niepełnosprawnościami. W ramach personelu konieczne jest zatrudnienie animatora (z uwzględnieniem zmniejszane wymiaru wsparcia: 24h/m-c, 20h/m-c, 16h/m-c, 12h/m-c, 8h/m-c, 4h/m-c, 2h/m-c), terapeuty (praca świadczona w wymiarze 1h/m-c dla każdego uczestnika przez okres udziału w innowacji) oraz psychologa (praca świadczona w wymiarze 1h/m-c dla każdego uczestnika przez okres udziału w innowacji oraz prowadzenie grup wsparcia). Wskazane jest nawiązanie współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, który na co dzień pracuje również z osobami z niepełnosprawnościami.

3. Opracowanie diagnozy osób niepełnosprawnych na podstawie opinii psychologa (2h/os.), animatora (2h/os.) oraz pracownika socjalnego (2h/os.) pracującego w środowisku osoby z niepełnosprawnościami (jeśli uczestnik innowacji jest klientem OPS). Diagnoza zostaje opracowana po przeprowadzonych spotkaniach i scalona przez animatora po pierwszym miesiącu pracy z osobą z niepełnosprawnościami. Diagnoza skupia się przede wszystkim na

indywidualnych potrzebach, trudnościach, możliwościach i predyspozycjach uczestników innowacji. Zdecydowanie należy podkreślić, iż musi być działaniem oddolnym.

4. Wspólne opracowanie indywidualnego planu wsparcia, który zawiera zestaw najważniejszych potrzeb, trudności, możliwości oraz preferencji osoby niepełnosprawnej, które zostały określone na etapie diagnozy. Ponadto konieczne jest zweryfikowanie indywidualnych lokalnych możliwości jego realizacji. W zakres planu wchodzi m.in. załatwianie spraw urzędowych, propozycje spędzania czasu wolnego (tj. wyjścia do kina, spacer, gry planszowe, ćwiczenia na świeżym powietrzu itp.), czynności związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego, zadbanie o wygląd i higienę osobistą, a także rozwój kompetencji interpersonalnych, tj. właściwe relacje z sąsiadami, rodziną, nawiązywanie nowych znajomości, umiejętność komunikacji w środowisku lokalnym.

5. Wdrożenie wspólnie opracowanego planu wsparcia, którego główną ideą jest usamodzielnianie uczestnika, a nie uzależnienie od animatora. Wymiar udzielanego wsparcia przez animatora jest stopniowo zmniejszany (od 24h/mc do 2h/mc) w celu stworzenia przestrzeni dla uczestnika do samodzielnego wykorzystania nabytych umiejętności. Ponadto w okresie wdrażania innowacji uczestnik otrzyma również wsparcie psychologa oraz terapeuty.

6. Organizacja grup wsparcia. W ramach innowacji organizowane są dwie grupy wsparcia, tj. grupa wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami prowadzona przez psychologa przy współpracy z animatorem (uczestnicy mają możliwość wspólnego spędzania czasu, nabywania umiejętności nawiązywania nowych relacji czy też świętowania uroczystości prywatnych) oraz grupa wsparcia animatorów prowadzona przez psychologa (celem spotkań jest stworzenie możliwości dzielenia się napotkanymi trudnościami oraz wspólne wypracowywanie rozwiązań).

7. Organizacja pikniku integracyjnego dla osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia. W pikniku udział biorą uczestnicy innowacji, ich rodziny, sąsiedzi, a także animatorzy i potencjalni użytkownicy innowacji. Organizacja pikniku ma na celu integrację uczestników z najbliższym otoczeniem. Ponadto jest okazją zaprezentowania realizowanych działań w ramach innowacji potencjalnym użytkownikom z najbliższego otoczenia.

8. Spotkania dyskusyjne w trakcie realizacji innowacji z potencjalnymi użytkownikami. Organizacja 2 spotkań mających na celu przedstawienie potencjalnym użytkownikom,

m.in. zakresu realizowanych działań, osiągniętych efektów czy koniecznych do poniesienia kosztów. Spotkania są okazją do dyskusji o potrzebach osób z niepełnosprawnościami i wsparciu ich przede wszystkim w miejscu zamieszkania.

9. Indywidualne spotkania z użytkownikami. Organizacja 2 x w m-cu dyżuru, podczas którego potencjalni użytkownicy mogą skorzystać z indywidualnych konsultacji w zakresie realizacji innowacji.

10. Monitoring i ewaluacja działań. W celu wprowadzania koniecznych zmian i prawidłowości oferowanego wsparcia konieczne jest zaangażowanie pracownika merytorycznego instytucji/organizacji, który nadzorowałby przebieg procesu animacji. Przed rozpoczęciem udziału w innowacji oraz po jego zakończeniu uczestnicy wypełniają ankietę, która pozwoli określić skuteczność otrzymanego wsparcia. Ponadto przez okres realizacji innowacji monitorowany jest zakres oferowanego wsparcia przez zatrudnionych specjalistów oraz zmiana postaw osób z niepełnosprawnościami na podstawie wypełnianych przez specjalistów formularzy przebiegu innowacji.

Z testowanej innowacji wynika, iż po 7 miesiącach uczestnik powinien otrzymać symboliczne wsparcie w wymiarze 1-2 godzin przez okres 3 m-cy, co pozwoli na ewaluację jego prawidłowego funkcjonowania w środowisku lokalnym. Z pewnością w niektórych przypadkach ważny byłby powrót wsparcia animatora, np. po 3 miesięcznym okresie samodzielnego funkcjonowania, w celu wzmocnienia i utrwalenia nabytych umiejętności.

Kluczowym elementem innowacji społecznej jest animator osoby z niepełnosprawnościami. Zadaniem animatora jest wsparcie osoby w codziennym funkcjonowaniu, m.in. w załatwianiu spraw urzędowych, robieniu zakupów, poszukiwaniu niezbędnych informacji, wspólnym przygotowywaniu posiłków oraz kształtowaniu umiejętności organizacji czasu wolnego. Jednym z innowacyjnych elementów opisywanej formy wsparcia jest zintensyfikowanie wsparcia w początkowym etapie pracy z osobą z niepełnosprawnościami, przy uwzględnieniu stopniowego zmniejszania jego wymiaru. Zakres oferowanego wsparcia animatora jest stopniowo zmniejszany w wymiarze miesięcznym w celu zwiększenia swobody funkcjonowania osoby. Jednakże należy podkreślić, iż wsparcie animatora w mniejszym wymiarze pozwoli zapewnić poczucie pewności w pojawiających się sytuacjach trudnych. Animator ma również za zadanie wdrażać

pomoc sąsiedzka. Ponadto testowana innowacja pokazuje, iż wsparcie animatora nie tylko pozwala wdrożyć pomoc sąsiedzka, lecz również wzmacnia więzi w rodzinie niezamieszkującej wspólnie. Jednocześnie zakres oferowanego wsparcia prowadzi do nawiązania pozytywnej relacji pomiędzy uczestnikami innowacji, co skutkuje wzajemnym motywowaniem się uczestników do zmian dotychczasowych postaw czy pokonania trudności uniemożliwiających funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Kolejnym innowacyjnym elementem testowanej innowacji jest jej interdyscyplinarność. Odbiorca oferowanego wsparcia poza pracą z animatorem osoby z niepełnosprawnościami w miejscu zamieszkania otrzymuje wsparcie terapeuty i psychologa. Wsparcie terapeutyczne i psychologiczne wzmacnia efekty pracy animatora oraz pozwala przepracować sytuacje trudne, które są subiektywną odpowiedzią na bieżące problemy i momenty kryzysowe uczestników. Jako modyfikację testowanej innowacji można rozważyć włączenie wsparcia innych specjalistów, np. logopedy bądź specjalisty ds. uzależnień, co pozwoli w indywidualnych przypadkach na przepracowanie barier uniemożliwiających dotychczas prawidłowe funkcjonowanie w środowisku.

Poza intensyfikacją wsparcia oraz jego interdyscyplinarnością dodatkowo odbywają się grupy wsparcia osób z niepełnosprawnościami prowadzone przy wsparciu animatora/psychologa, które mają na celu nabycie umiejętności nawiązania wzajemnej relacji. Organizacja grup wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami pozwala nie tylko przepracować pojawiające się trudności w grupie, ale przede wszystkim stworzyć możliwość rozwoju umiejętności interpersonalnych i pokazać, iż każdy ma problemy i należy dążyć do ich rozwiązywania. Jednocześnie animatorzy również uczestniczą w grupach wsparcia, poprzez rozwiązanie bieżących problemów podnoszą jakość wykonywanej pracy. Ponadto dodaną wartością jest możliwość konsultacji dotychczasowych działań i wypracowanie schematów postępowania w sytuacjach trudnych.

Zestawienie wszystkich działań, tj. intensyfikacji z uwzględnieniem stopniowego zmniejszania, interdyscyplinarności oraz wsparcia zarówno odbiorców, jak i animatorów w zakresie grup wsparcia pozwoliło na stworzenie atrakcyjnej i efektywnej formy wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Na terenie wielu gmin dotychczas nie były prowadzone działania skupiające się wyłącznie na kształtowaniu samodzielności i świadomości w życiu codziennym osób z niepełnosprawnościami. Oferowane aktualnie działania w ramach usług

opiekunów opierają się głównie na doraźnym udzielaniu pomocy w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnościami. Natomiast proponowana innowacja ma na celu koncentrację na osobie z niepełnosprawnościami, nabyciu przez nią umiejętności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i naukę organizacji własnego czasu wolnego, czyli wszystkich czynności, które pozwolą prawidłowo funkcjonować w środowisku.

Opisywana innowacja nie wymaga zasobów lokalowych czy technicznych. Tak jak już zostało wskazane powyżej priorytetowym elementem innowacji są zasoby ludzkie, tj. specjaliści, którzy na co dzień będą świadczyli pracę w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnościami, co pozwoli na nabycie umiejętności i kompetencji w środowisku naturalnym uczestnika. Dzięki swojej uniwersalności i elastyczności innowacja może być wdrażana przez potencjalnych użytkowników jako opcja „mobilnej” formy wsparcia, tzn. może być skierowana do szerszej grupy odbiorców, gdyż nie ogranicza się do zasobów rzeczowych (pomieszczeń) i nie wymaga wysokich nakładów finansowych. Z racji tego, że skupia się na analizie i diagnozie potrzeb poszczególnych osób jest subiektywną odpowiedzią na ich potrzeby, nie zaś zgeneralizowanym podejściem.

- 2. Opis grup uczestników.** Charakterystyka grupy, jej potrzeby i wymagania. Podział na **użytkowników** (instytucje, organizacje korzystające z innowacji) i **odbiorców** - opiekunowie osób zależnych (rodzice, opiekunowie prawni, terapeuci) i osoby z niepełnosprawnościami – jeśli dotyczy.

Odbiorcami wsparcia oferowanego w ramach innowacji społecznej mogą zostać:

- osoby niepełnosprawne, posiadające orzeczenie o niepełnosprawności zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych bądź osoby z niepełnosprawnościami, które nie posiadają przedmiotowego orzeczenia;
- osoby prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe bądź wspólne gospodarstwo domowe z innymi osobami;
- osoby nieposiadające rodziny bądź posiadające rodzinę.

Zakres oferowanego wsparcia skierowany jest do osób z niepełnosprawnościami, które potrzebują wsparcia drugiej osoby w załatwianiu m.in. spraw urzędowych, w codziennych czynnościach oraz innych czynnościach, w zakresie których brak umiejętności uniemożliwia im prawidłowe funkcjonowanie w środowisku. Oferowany zakres wsparcia ma na celu uzupełnienie oraz wzmocnienie dotychczasowe działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Odbiorcami innowacji powinny zostać osoby, które z uwagi na swój stan zdrowia, miejsce zamieszkania oraz trudną sytuację finansową nie uczestniczą aktywnie w życiu społecznym. Osoby te potrzebują kogoś, kto poświęci im swój czas, wysłucha, pomoże w codziennym funkcjonowaniu. Wsparcie oferowane w ramach testowanej innowacji ma na celu usamodzielnienie osób oraz ich integrację ze środowiskiem lokalnym. Testowana innowacja społeczna potwierdziła pozytywne efekt podjętych działań. Dzięki wprowadzonej innowacji społecznej poprawiła się sytuacja osób w niej uczestniczących i ich dotychczasowe funkcjonowanie w środowisku, a także wpłynęło na wzrost poczucia własnej wartości i uświadomienie, że nie są obojętni dla środowiska lokalnego.

Przedstawiony model innowacji jest nowym sposobem przezwycięzania trudnych sytuacji życiowych tych, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Oferowany zakres wsparcia, wynikający z obecnie obowiązujących przepisów prawa w zakresie pomocy społecznej, nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb osób z niepełnosprawnościami i wzmocnić ich świadomej samodzielności funkcjonowania w środowisku lokalnym. Z uwagi na powyższe w celu wdrożenia potencjalnych użytkowników w trakcie realizacji innowacji odbywały się spotkania dyskusyjne oraz indywidualne spotkania z użytkownikami. Podczas prowadzonych rozmów wielokrotnie potwierdzano potrzebę „mobilnej formy wsparcia osób z niepełnosprawnościami”, którą będzie wzmacniała funkcjonowanie osoby z niepełnosprawnościami w środowisku naturalnym, a jednocześnie zapobiegała umieszczaniu w całodobowych placówkach pomocy. Przedstawiony model znalazł uznanie wśród przedstawicieli Ośrodków Pomocy Społecznej, jak również stowarzyszeń. Należy podkreślić, iż innowacja nie wymaga posiadania zasobów lokalowych czy multimedialnych. W związku z powyższym może zostać stosowana przez wiele podmiotów, którym bliski jest los osób z niepełnosprawnościami, tj. organizacje

pozarządowe, fundacje, instytucje, stowarzyszenia, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, itp.

Jednocześnie innowacja zaspokaja potrzeby odbiorców i użytkowników na różnych płaszczyznach. Zakres przedstawianej innowacji pozwolił na otrzymanie wsparcia, które było zindywidualizowane i adekwatne do potrzeb uczestników. Rolą animatora było zainspirowanie i zachęcenie do podjęcia aktywności, zmiany postawy, integracji ze społecznością lokalną, nawiązywania nowych relacji interpersonalnych. Działanie animatora przy wsparciu specjalistów miało na celu zapobieganie izolacji osób z niepełnosprawnością. Przedstawiona innowacja nie skupiała się jedynie na zaspokojeniu podstawowych potrzeb, lecz miała na celu nabycie przez uczestników umiejętności pozwalających na pełne i prawidłowe, z uwzględnieniem ich możliwości, funkcjonowanie w miejscu zamieszkania i poza nim. Pokonywanie barier społecznych i psychologicznych przyczyniło się do zwiększenia pewności siebie, poprawy samopoczucia, a co za tym idzie - poprawy jakości życia.

3. Produkty pośrednie wchodzące w skład modelu to:

komplet wzorów dokumentów, do których należą niżej wymienione.

- Deklaracja uczestnictwa;
- Formularz diagnozy uczestnika innowacji;
- Formularz planu wsparcia uczestnika;
- Formularz ankiety „pre” i „post”;
- Formularz przebiegu procesu animacji;
- Formularz przebiegu spotkań z psychologiem i terapeutą;
- Arkusz obserwacji -sporządzony po każdym m-cu wsparcia świadczonego przez animatora.

4. Dostępność produktu finalnego.

Wersja elektroniczna produktu finalnego będzie dostępna na stronie www projektu „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” www.innowacie.psoni.org.pl lub stronie www innowatora www.mgopssztum.pl

Osoba do kontaktu: Teresa Bieniek 602 394 620, t.bieniek@mgopssztum.pl